

reflexions sobre un muntatge teatral

«els negres» de Genêt

per Carles Maicas i Feliu Plasència

A les estacions de ferrocarril de tota la nostra comarca, el Maresme, trobem sovint, d'un temps ençà, homes de raça negra. Sobretot quan arriben els trens, els uns de Barcelona, els altres de Tordera. Amb les seves bosses esportives i mostrant les dents blanquíssimes, amb amples somriures, baixen del tren o hi puguen, se saluden entre ells, i parlen un idioma i fan servir unes expressions que aquí no havíem escoltat mai. Dificilment els veuràs parlar amb blancs —és clar que sempre hi ha excepcions, normalment per a preguntar, en un llenguatge «tarzanesc»: «*Què lora tren Barcelona?*» Al matí, quan surt el sol, se'n van a tre-

ballar i es distribueixen pels camps de la comarca; al vespre tornen per encauar-se en els pisos de lloguer; arriba la nit, i es renten la roba i es preparen el menjar del dia següent. Al menjador, les imatges en blanc i negre de vells televisors inunden l'estança.

De tant en tant, els diaris publiquen notícies que fan referència a successos produïts dins la nostra societat blanca, els protagonistes dels quals són alguns d'aquests treballadors immigrants negres, i les mentalitats petitburgeses es piquen el cap: gitanos i negres caminen agafats de la mà, com aquell qui diu!

Dins aquest context, ens proposem tirar endavant una vella idea: muntar algun dia una obra de Genêt. I per què no *Els negres*? El crit de Genêt, ens pensem que podem llançar-lo a la gent utilitzant l'eina de què nosaltres disposem: el teatre. I per a això cal disposar d'uns actors, concretament d'uns actors de raça negra.

Un negre i un actor! Per a qualsevol que estigui posat dins el món professional, aquest projecte podria semblar totalment inviable. Per a molts, l'únic teatre vàlid és aquell en què la interpretació és garantida per llargs anys d'experiència o per titulacions oficials, la majoria de les vegades difícilment assequibles a persones amb vocació però de minsos recursos. Per a d'altres, el teatre és un mitjà d'expressió d'unes idees, d'una llengua, d'una cultura, l'únic camí del qual és la seva manifestació i el treball diari.

Aquest era el nostre objectiu, la nostra dèria de sempre: arribar a fer possibles unes imatges, el joc de gest i paraula, la cerimònia en fi, amb la companyia de l'obra d'un poeta. Per tant, dos camins de sortida paral·lels: els actors i Genêt.

Amb els ulls clucs, una cinquantena d'aspirants a actors ompliren la convocatòria. No sabien gaire bé què els demanàvem i per què necessitàvem, mentre duraven les proves, que ens expliquessin, amb tota naturalitat, les seves vivències, els seus coneixements del folklore i de les tradicions del seu país, Gàmbia, Senegal, Camerun, Guinea Bissau, Guinea Conakry, Mali, i a més a més tenint en compte la seva procedència ètnica, mandinga, wolof, fula, sérèr, sarahula, etc.

Dia a dia, la riquesa d'experiències ens animava a tirar endavant el foll projecte. I l'entusiasme inicial ens portava també a serioses reflexions i a descobrir la gran responsabilitat que havíem adquirit davant d'ells i també del possible públic.

Jean Marie Magnan escrivia: «Les obres teatrals de Genêt, més encara que les seves novel·les, s'esforquen a vèncer cada segon la il·lusió del realisme i de la seva còpia certificada i conforme. L'escenari, a partir d'*Els negres*, acusa sense treva, i sobretot pels tons, la realitat de la seva absència. Mort sense víctima, matança sense morts a deplorar, un ritual s'acompleix davant nostre, una cerimònia propiciatòria destinada a "alliberar els negres del Mal".»

Genêt mateix, com a prefaci de l'edició de l'obra: deia: «Aquesta obra, escrita per un Blanc, s'adreça a un públic de Blancs... I si cap Blanc acceptés aquesta representació, que es repartèssin, a l'entrada de la sala, entre el públic negre, màscares de Blancs. I si els Negres rebutgessin les màscares, que s'utilitzés un maniquí, il·luminat tota la representació...»

Més tard, davant les preguntes de Jean Pierre Démeron, Genêt contestava, a la revista «Lui»: «Per part meua, no examino pas una reconstrucció del món; la deixo a cura dels Black Panthers.»

Jean Bernard Moraly, el juliol de 1984, en ocasió de l'escenificació d'*Els negres* a càrrec de Peter Stein, digué: «D'altra banda, Jean Duvignaud suggereix una altra possible gènesi de l'obra, un film de Jean Rouch, *Les maîtres fous*. Geneviève Serreau, a la seva *Història del nou teatre*, parla del document etnogràfic anomenant-lo com a possible impuls creatiu i material primer —oníric i màgic— d'*Els negres*. *Les maîtres fous*, reportatge d'etnografia que data de l'any 1955, ens mostra un grup de negres de Ghana, adeptes musulmans de la secta Haouka, com aconsegueixen un aplec anual de possessió que constituïa el ritus essencial d'aquesta estranya "religió" nascuda l'any 1927.»

Qui és qui? Què és què? Genêt, ben segur, ens aixafaria la tofa amb una puntada de peu al cul.

PREMI DE POESIA CARLES RIBA

MAR
D'HIVERN
JOAN
MARGARIT

Edicions Proa
Provença, 322 - 08007 Barcelona

De venda a les
llibreries